

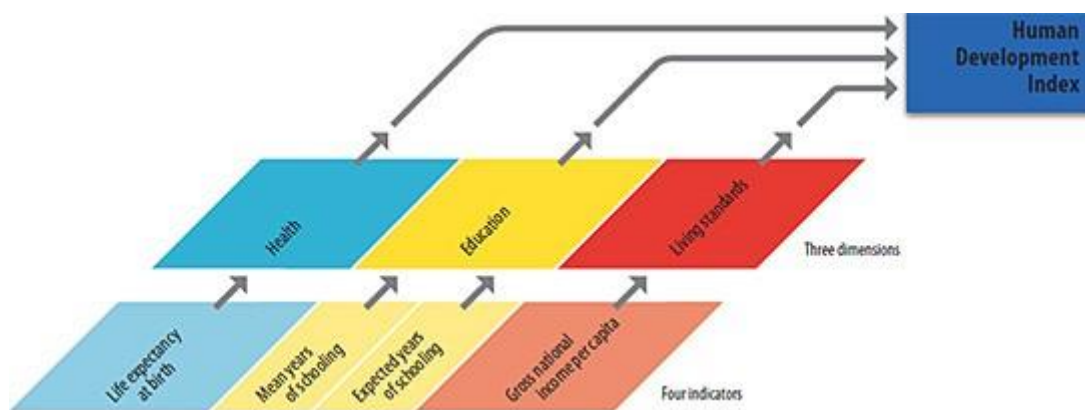
Human Development Report 2010:

Een verhaal van vooruitgang?

Michèle Morel¹

Het *Human Development Report* (HDR) van het *United Nations Development Programme* (UNDP) heeft haar twintigste verjaardag gevierd.² In 1990 werd het allereerste HDR ingeleid met de woorden: “Mensen zijn de werkelijke rijkdom van een natie”. Het twintigste HDR, getiteld *The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development*, kijkt terug op de voorbije jaren, identificeert trends en patronen, en tracht daaruit lessen te trekken voor de toekomst. Opvallend: er blijkt geen één enkele formule te bestaan voor duurzame vooruitgang. Meer nog, consistente economische groei blijkt geen noodzakelijke voorwaarde voor beduidende ontwikkelingen op lange termijn.

Vooruitgang zonder financiële middelen is moeilijk. Niettemin wordt vandaag over het algemeen aanvaard dat het succes van een staat of het welzijn van een individu niet louter kan worden bepaald op basis van geld. Andere belangrijke parameters zijn de gezondheid, onderwijsmogelijkheden, en mogelijkheden tot zelfontplooiing. De *Human Development Index* (Index van de Menselijke Ontwikkeling), in 1990 ontwikkeld door de Pakistaanse econoom Mahbub ul Haq en sinds 1993 door de UNDP gebruikt in haar jaarlijkse rapport over de menselijke ontwikkeling, meet de algemene ontwikkeling van een staat aan de hand van drie dimensies: (1) volksgezondheid; (2) kennis; en (3) levensstandaard. Menselijke ontwikkeling gaat over het uitbreiden van keuzemogelijkheden voor mensen.

Source: HDRO

¹ Michèle Morel doctoreert aan de rechtsfaculteit van de Universiteit Gent (FWO-vorser).

² <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2010/>.

De voornaamste boodschap uit het jongste HDR, dat de menselijke ontwikkeling tijdens de voorbije veertig jaar is nagegaan, luidt dat mensen vandaag over het algemeen gezonder, rijker en beter opgeleid zijn dan in 1970. Een positief verhaal dus? Niet helemaal: niettegenstaande deze globale verbeteringen is onze wereld er minder duurzaam op geworden. De huidige productie- en consumptiepatronen zijn in grote mate gebaseerd op fossiele brandstoffen – vandaag weten we dat deze brandstoffen eindig zijn en daarenboven gevaarlijke gevolgen hebben voor onze planeet. Het komt er nu op aan de menselijke ontwikkeling op een duurzame wijze te garanderen.

De regel en de uitzondering

Bijna alle landen maakten tijdens 1970 en 2010 vooruitgang in menselijke ontwikkeling, zowel wat betreft economische groei als wat betreft gezondheidszorg en onderwijs. Het onderzoek van UNDP besloeg 135 landen, samen goed voor 92 % van de wereldbevolking. De tien landen die de grootste sprong voorwaarts maakten zijn de volgende:

1. Oman
2. China
3. Nepal
4. Indonesië
5. Saudi-Arabië
6. Laos
7. Tunesië
8. Zuid-Korea
9. Algerije
10. Marokko

Helaas zijn er ook landen die in vergelijking met 1970 géén dergelijke vooruitgang kennen maar waar het leven integendeel minder goed is dan veertig jaar geleden. Het gaat om de Democratische Republiek Congo, Zimbabwe en Zambia. Drie sombere vlekken op het Afrikaanse continent.

Democratie en ontwikkeling

Zoals het lijstje van top-10 landen hierboven bevestigt, kan niet worden gesteld dat een democratie meer garantie biedt voor haar burgers op ontwikkeling dan een dictatuur. Een land kan met andere woorden vooruitgang stimuleren in de verschillende dimensies van de *Human Development Index* en toch ondemocratisch zijn. De vraag rijst echter of in dergelijke gevallen de ontwikkeling kan blijven duren.

Economische groei en ontwikkeling

Vóór de ontwikkeling van de *Human Development Index* werden vooruitgang en ontwikkeling louter in economische termen uitgedrukt. Een groei van het bruto binnenlands product (BBP) betekende dat een land in het algemeen op de goede weg was. Vandaag weten we dat economische groei niet alles is. Onderwijs en gezondheid spelen een grote rol in de

menselijke ontwikkeling. Interessant genoeg is uit recent onderzoek rond menselijke ontwikkeling gebleken dat géén significant verband bestaat tussen economische groei enerzijds, en verbeteringen in gezondheid en onderwijs anderzijds. Indien dergelijk verband wel bestond, zouden landen met een dalend BBP onmogelijk vooruitgang kunnen kennen op het vlak van gezondheidszorg en onderwijs. En dit is net wel het geval: Iran, Togo en Venezuela zijn voorbeelden van landen die een inkomensverlies hebben ervaren, maar waar zowel de levensverwachting als de onderwijsdeelname positief zijn geëvolueerd.

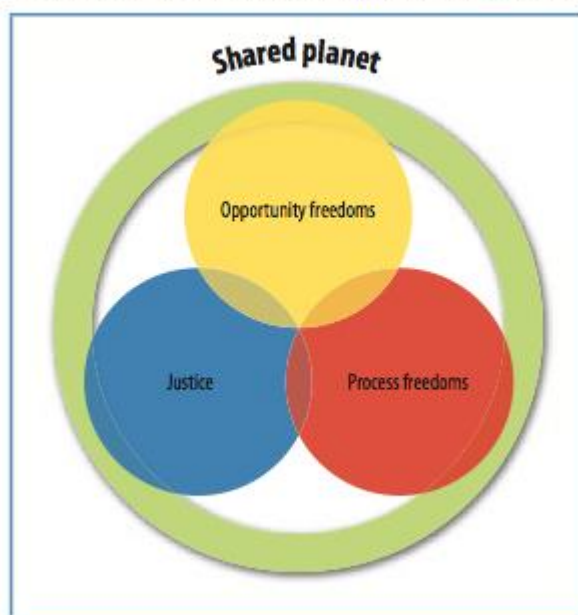
Ook hier bestaat een uitzondering op de regel: China, dat zilver haalt in de top-10 van landen met de grootste vooruitgang sinds 1970, heeft dit voornamelijk te danken aan zijn extreme economische groei tijdens de voorbije jaren.

Een verrassende, pijnlijke conclusie van het HDR 2010 is ten slotte dat op het vlak van economische groei de kloof tussen Noord en Zuid sinds 1970 enkel maar is gegroeid. Terwijl in 1970 een gemiddeld inkomen van een rijk land 23 keer het inkomen bedroeg van een arm land, is dat in 2010 al 29 keer. Wanneer de verschillende dimensies van menselijke ontwikkeling worden in acht genomen, geldt deze stelling daarentegen niet meer.

De toekomst

In haar vooruitblik naar de toekomst, schuift het HDR 2010 drie componenten van menselijke ontwikkeling naar voor. De eerste is 'welzijn': het uitbreiden van menselijke (politieke) vrijheden, zodat mensen zich kunnen ontplooiën. De tweede is '*empowerment*' en '*agency*': mensen en groepen in staat stellen om positieve acties te ondernemen. De laatste component is 'rechtvaardigheid': het nastreven van billijkheid, het respect voor de mensenrechten, en het verzekeren dat de huidige ontwikkelingen niet ten koste gaan van toekomstige generaties.

Conceptual framework for human development

Source: HDRO based on Alkire 2010.

Het *Human Development Report* 2010 is globaal gezien een positief verhaal van vooruitgang. Toch is er nog heel wat werk aan de winkel. In de woorden van de Indiase econoom Amartya Sen: *“Twenty years after the appearance of the first Human Development Report, there is much to celebrate in what has been achieved. But we also have to be alive to ways of improving the assessment of old adversities and of recognizing – and responding to – new threats that endanger human well-being and freedom.”*